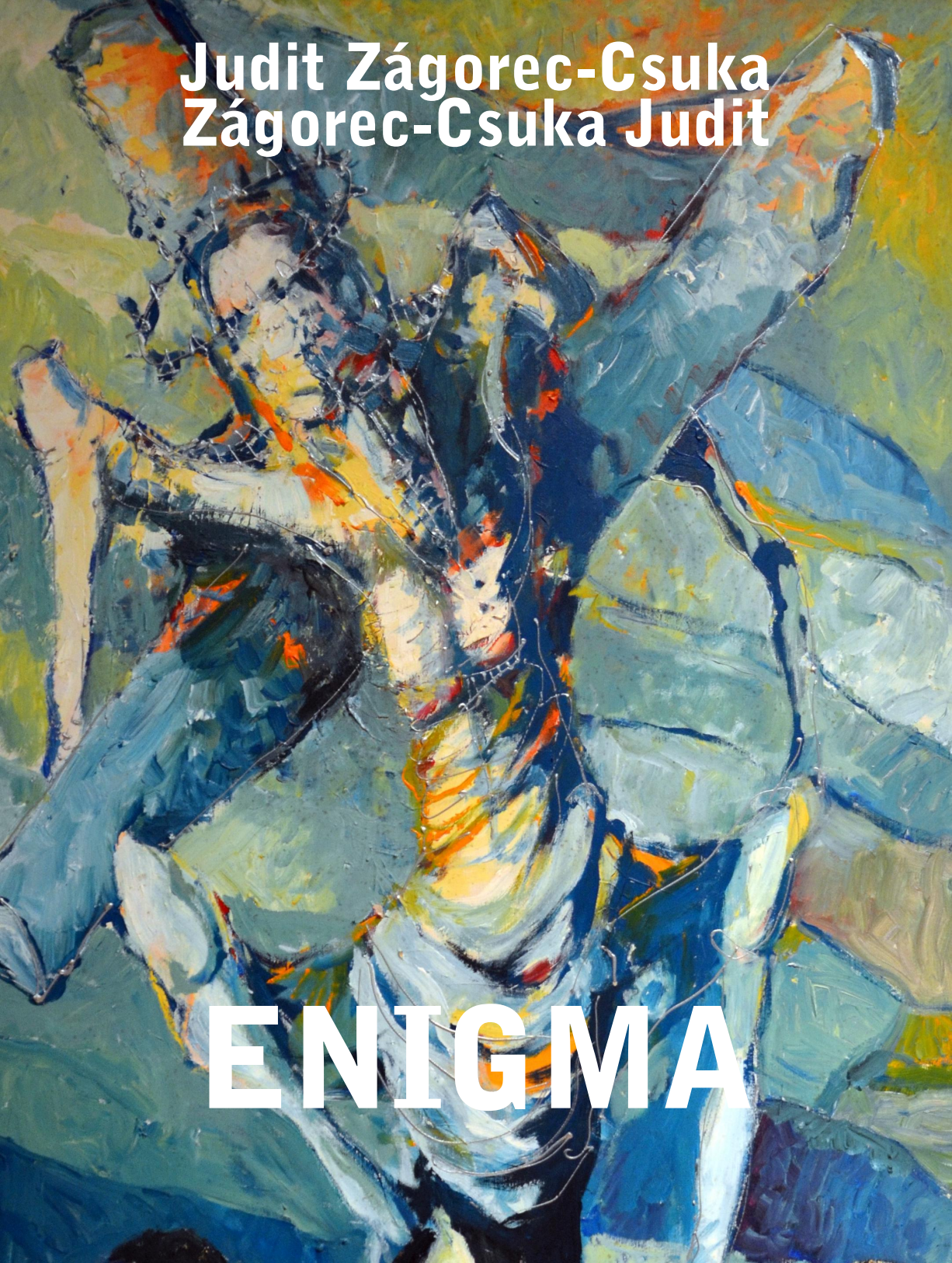
Judit Zágorec-Csuka
Zágorec-Csuka Judit
ENIGMA

Judit Zágorec-Csuka
Zágorec-Csuka Judit

ENIGMA

izbrane pesmi
válogatott versek

Prevedel
Fordította
Jožef Smej

CIP

PESMI BOGU
VERSEK ISTENNEK

„... daleč na neznane poljane ...”
„... messze ismeretlen vadászmezőkre ...”

Neznane lovske poljane

Po dolgih poteh hodeč
kot kašnega starega lovca
nevidna igrača.

Skozi prašne prerije,
od sonca izžgane, stopam
neskončnemu horizontu naproti,
daleč na neznane
lovske poljane:
na belem konjičku,
v beli meglici
k neznanim pokrájinam.
Tu pustim
krajino,
čarovnijo,
pekel,
saj sem odletela
v meglo.
Ne segajte
po mojih perutnicah!

Ismeretlen vadászmezők

Hosszú utakon járva,
mint egy láthatatlan
játék öreg vadásza,
megperzselt préríken át,
a végtelen horizont
felé, messze ismeretlen
vadászmezőkre,
fehér paripán,
fehér ködben,
ismeretlen
tájak felé.

Itt hagyom
ezt a tájat,
a varázslatot
és a poklot,
hiszen elindultam
a köd felé.

Ne fogjátok
vissza szárnyaim!

Jezusu

Tudi iz koče,
s slamo krite,
lahko prideš v nebesa.
A niti zlató
niti srebró,
vesoljstvo vse,
dostojno ni
poveličanja tega.

Jézusnak

A kunyhóból
fel lehet érni
az égbe, de
sem arannyal,
sem ezüsttel,
nem leszel méltó
a felemelkedésre.

V puščavskem vetru

Kakor da še Bogu ni lahkó
tvojih načrtov dojeti.
Še vetrovi se težkó
izvijejo iz neviht poletja,
zíma pa je še daleč.
Prazen je horizont, pusta krajina,
pusta moja duša.
Ker ni mi moč opreti se nate,
slutim, da me vetrovi odnesó
k Bogu.

Sivatagi szélben

Isten sem tudhatta terveidet,
a szelek is csak sodortak,
kifelé ebből a zivataros
nyárból, a tél messze még,
üres a horizont, kietlen a táj,
kietlen a lelkem, félek, hogy
elvisznek a szelek, nem
kapaszkodhatok meg
Benned, elvisznek
Istenhez.

Marija, glorija

Na prag nebeški odložim
grehe svoje, ustavim se
v svetlobi angelov, znova si nadenem
samostansko obleko.
Tačas pa mi dopústi,
da vzgojim otroke
in se ogrejejo jaslice.
Tako se mi vsaj upočasni srcá utrip,
utiša se polna luna betlehemska
in cvrčanje murnov.
Marija, glorija moja
in Mati!

Mária, glória

A mennyei küszöbödre helyezem
bűneimet, megállok az angyalok
fényében, majd felöltöm újra
kolostori ruhám, de addig
engedd, hogy felnevelhessem
fiaim, s meleg legyen a jászol,
bár lassul a szívverésem,
csendesül a betlehemi telihold,
tücskök ciripelnek,
Máriám, glóriám,
Szűzanyám!

Kje si, Gospod?

Si li tam, kamor lahkó
gredó le svetci, zaslužni samó -
v nebeško kraljestvo,
v večni mir,
v vsezadovoljstvo?

Si li tam, kjer se poslavljajo
oblaki, poljubljajoč vrhove gorá,
in kjer se na široko, široko odpre
horizont duš in src?

Si li tam, kamor ne vodijo
shojene potí, kjer svetloba
zamenja temó, kjer se zgubijo
meje, kjer mine vsa negotovost?

Si li tam, kamor moram prispeti,
v bližino večnih gorskih izvirov,
v žuborečih potokov kristalno čiste vodé,
iz nepokoja tja v končni pokoj?

Si li tam? Gospod, moj Bog?

Hol vagy, Istenem?

Ott vagy-e, ahova csak
a megérdemeltek léphetnek
be, a mennyek országában,
az örökös nyugalomban
és megelégedésben?

Ott vagy-e, ahol véget érnek
a felhők, és elhagyva a
hegycsúcsokat, kitágul
a lélek belső horizontja?

Ott vagy-e, ahova járt utak nem
vezetnek, ahol a sötétséget felváltja
a fény, ahol a korlátok elvesznek,
ahol elmúlik a bizonytalanság?

Ott vagy-e, ahova meg kell hogy
érkezzek, hegyi források közelébe,
csörgedező patakok frissítő vízébe,
a sodrásból a végső megnyugvásba?

Ott vagy-e, Istenem?

Enigma

Kam izginil je lesk tvojih oči?
Zakaj ti zamrla je rosna svežina,
ognjišča tvojega prijetna toplina -
in nehalo biti je tvoje srce?
Potrebno mar bilo ti je tako oditi?
Neopazno,
nemočno
in osamljeno.
Omahnil si
s svojim križem
kot vitez in jezdec,
tih, neopazen.
Mea culpa.
In nomine Christi.
Amen.

Enigma

Hova tűnt szemeid fénye?
Miért hervad el üdeséged,
tűzhelyed melege,
szíved lüktetése?
Miért kell így elmenned?
Észrevétlenül,
tehetetlenül,
magányosan,
rád szakadt
kereszteddel,
észrevétlen
lovasként.
Mea culpa.
In nomine Christi.
Amen.

Moja božičnica

Zamrli so v meni blagi zvonovi,
zavrtal se vame njih zadnji je glas.
Če moram jim to odpustiti,
pred Bogom storim
v tem svetem božičnem ozračju.
Toda kdo, kdo bo zares
tudi meni, meni odpustil?

Kdo vsak hip čuti moj srčni utrip?
Jezušček mali v jaslicah spi,
a v meni zvonovi so svete noči.

Karácsonyra

Elhallgattak a harangok bennem,
belém szorult egy utóhang,
ha meg kell bocsátanom,
ezt Isten előtt tegyem,
karácsonykor, bűn nélküli
levegőben, de ki lesz az, aki
nekem is megbocsát?

Kibe szorult a szívverésem?
Alszik kis Jézus a jászol mélyén,
megkondultak a harangok bennem.

Zadnja pesem

vsem

Pride tvoj zadnji trenutek,
zadnja stopnica,
zadnja priložnost,
ko se konča
tvoje
mučno
popotovanje.
Pride tvoj izhod,
praznina,
ko se razločijo
zgornje od spodnjega,
podobe od videza,
nasmeh od trpke bridkosti,
bučen klepet od tišine,
goré od vodà,
svetloba od teme,
jaz od tebe,
mati od svoje maternice,
od svojega otroka,
od vsega in vsakega.

Ob zadnji pesmi.

In prestopim v čudovito presenečenje.

Az utolsó vers

mindenkinek

Eljön az utolsó pillanatod,
az utolsó lépcsőfok,
az utolsó esélyed,
hogy véget érjen
e reménytelen
utazásod, eljön
a kiszállás,
az üresség,
ahol szétválik
a fent a lenttől,
a színek a formától,
a mosoly a keserűségtől,
a hangosság a csendtől,
a hegyek a vizektől,
a világosság a sötétségtől,
én tőled, az anya
az anyaméhétől,
a gyermekétől,
mindentől és mindenkitől.

Az utolsó verstől.

Átlépek az ismeretlenségbe.

PESMI O ZRÍNJSKIH
ZRÍNYI-VERSEK

„Zrínjski in zrnje”
„A Zrínyiek termése”

Pot v Čakovec

Pesniku Nikolaju Zrínjskemu

Otožen se sprevod iz kuršanskega gozda
proti Čakovcu vil je, potem ko si smrt prestal.
Tvojo okrvavljeno glavo pa, trzajoč se,
Nikolaj Bethlen, mlad erdeljski prvak
v naročju je držal; medtem se kočija
tiho iz somraka v noč zibala je.

Slepa usoda? Nepreračunljiv,
neusmiljen fatum?
Usodna tragedija! Golazen morilcev,
divjih beštij!
Smrt bila je v zasedi,
iskati smisel bi bilo zaman.
Našla te smrt je v novembrskem ivju,
po dvoboju z njo si v kloštru
svete Helene zatisnil oči.
Rane pustila na tebi je
zavezanost madžarstvu.
Poln upov si umrl v gozdu velikem,
ki ga le malokdo najde.

Evropa kljub temu je žalovala.
V vražjem krogu se politika
poigrala je s teboj,
vendar si našel prgišče časa,
da - prepuščen usodi - si pustil nekaj
sledi na Mure bregovih.
Za tvoje načrte se danes nihče ne bori,
zgodovina zaplula je v druge vodé;
nam, Madžarom ob meji,
čas zaušnice deli in namesto
plohe krogel tujcem klanjamo se.

Csáktornyára vezető út

Zrínyi Miklós költőnek

Szomorú menet lehetett a kuršaneci erdőből
Csáktornyáig vezető haláltusás vergődésed,
míg véres fejed ott rázkódott a tartani igyekvő
Bethlen Miklós, ifjú erdélyi főúr ölében, a
nyomasztó csendet ritkán törte meg zaj, lassan
vonult a hintó a vakuló szürkületből
a fekete éjszakába.

Vakvégzet? Kiszámíthatatlan vagy könyörtelen fátum?
Ó, sorstragédia! Orgyilkosok és vadállatok fergetege!
Lesben állt a halál, nem volt értelme keresgélni,
a novemberi zúzmarás erdőben rád talált, párbajt vívott
veled, Szent Ilona kolostora beleremegett,
mégis három sebet hagyott rajtad a magyar igazság.
Reménységként haltál meg abban a nagy vadon
erdőben, kit kevés szem látott.

Európa mégis gyászolt. Ördögi körben forgott veled
a politika, mégis megragadtál egy maroknyi időt,
sorsodra hagyva a szálakat itt a Mura partján,
elképzeléseidért ma sem harcolnak,
a történelem más vizekre evezett, széthullunk,
mi magyarok a végeken, az idő csap arcul,
s a határsávok, golyózápor helyett
az idegeneknek hódoló valóság.

Epilog

Grofu Petru Zrínjskemu

Junak med odličniki na Panonije koncih,
ki vidi daleč naprej, prek koristoljubnih
načel velikašev, bojevnikov zoper Turke,
zoper politiko Habsburžanov, intrige
in spletke aristokratov, zoper delegiranje
kraljevih posestnikov, zoper sebično
osebno in premoženjsko popačenost
na horizontu evropskih obzorij,
ki vidi prek prepoznanj narodnih problemov,
toda rešitev je zakasnila,
zakasni vse, kar pride prepozno;
zarotniku na Dunaju ti niso odpustili,
29. aprila 1671 so te v Dunajskem Novem mestu obglavili;
usodo si svojo prepustil Božjim rokam
in njegovi neskončni usmiljenosti.
V pismu poslovilnem Ani Katarini
si željo poslednjo izrazil;
ko sek prvi sekire rabljeve ne uspe,
mora zamahniti drugič.
Glava na kolena ti pade,
na tleh spokojno leži ti telo.
Zaman ti zatiskajo modre oči,
Evropa naj vidi sedaj tvojo krvavo usodo.
Tvoja plemenita kri se razteka
po glavnem trgu Dunajskega Novega mesta.
Tujci so videli na tleh ležeče truplo;

smrt tvoja je bilá več kot rebellio,
več kot mučeništvo, več kot navadna usoda;
„sors bona nihil aliud", več kot nasilje,
saj za nasilje se nisi rodil;
nasilje zoprno ti je bilo,
od morja Jadranskega do stolnice v Košicah.
Ilona Zrínjska je zadrhtela, ker zaman je
Miklós - brat tvoj starejši - posvetil
madžarskim plemenitašem svoj ep:
»do kapljice zadnje moje krvi, vam v korist«;
plemstva madžarskega namreč ni bilo tam,
ko so te usmrtili, ni ga bilo
tam pred sodniki tujimi, na zemlji tuji,
rablji tuji so tvojo kri prelili,
»junak - mlajši moj brat - tako Madžar
kot še Hrvat, te ljubita prav,
ker vidimo vsi domovino«,
a domovina ti dana bila ni; zagrebli so te
v mestu Dunajskem Novem, v jamo na
trgu cerkvenem, vendar z zamudo stoletij
kar treh zdaj počivaš v zemlji domači,
v svetišču katedrale zagrebške.
»Transeat gloria mundi«,
mine slava svetá, a tu,
pri prvakih na Panonije koncih,
slava tvoja minila ni.

Epilógus

gróf Zrínyi Péternek

Pannónia előkelői közt vitéz a végeken,
előbbre látott főúri haszonelvűségen,
kapzsiságon, törökellenes harcon,
Habsburg-politikán, főúri intrikákon,
a királyi birtokosok kiküldetésén, önző
személyi és vagyoni torzsalkodáson,
európai látókörök horizontján, nemzeti
problémák felismerésén túl, de
elkésett a megoldás, elkésett minden,
ami késve érkezik, az összeesküvőnek
sem bocsátottak meg Bécsben,
1671. április 29-én Bécsújhelyen
fejedet vették, Isten kezébe helyezve
sorsodat, az irgalmasságot, Anna
Katarinának írt búcsúleveled,
az utolsó óhajod neki szólt, a hóhér
bárdja kétszer sújtotta a fejedet,
térdre esve, de nem letérdelve,
széthullott, szétesett a tested,
hiába kötötték be a szemedet,
Európa látta a véres végzeted,
a fekete mentéden folyt szét
nemesi véred, Bécsújhely
főterén idegen emberek látták
szétesésed, több volt ez, mint

rebellio, több mint vértanúság,
több mint sors, „Sors bona nihil
aluid”, több az erőszaknál, hiszen
nem erre születtél, nem ezt kerested
az Adriai-tengertől a kassai dómig,
Zrínyi Ilona többször is beleremegett,
hiába dedikálta Miklós bátyád az
eposzát a magyar nemességnek,
„a véremet utolsó cseppig hasznosan”,
a magyar nemesség mégsem
lehetett ott a kivégzéseden,
idegen bírák előtt, idegen földön,
idegen hóhérok ontották véred,
„az én vitéz öcsém, mind magyar,
mind horvát, igazán szeret, mert
látjuk hazáját”, de a haza nem
adatott meg, hamvaid a bécsújhelyi
templomtér melletti gödörből
három évszázad késéssel mégis
megpihenhetett a hazai földben,
a zágrábi katedrális szentélyében,
„Trans sic gloria mundi”, de mégsem
múlt el a te dicsőséged Pannónia
előkelő vitézének a végeken.

Zadnji grofici

Grofici Iloni Zrínjski

»Zemeljske dobrine se lahko zgubijo – nič za to -
kdor pa poštenje izgubi, vse svoje izgubi.«
(Ilona Zrínjska svojemu sinu Ferencu Rákócziju II., Pozsony, 8. januarja 1692)

Od vseh si prosila odpuščanje,
vsakemu si odpustila.
Na svojem posestvu poljskih cvetic,
daleč v Nikomediji,
so čakali na tvoj govor poslovilni:
kristjani, muslimani,
katoliki, protestanti,
Madžari, Turki, Francozi,
Italijani - na Marmornega morja
brezkončnih in daljnih bregovih.
Zadnjikrat si zrla na Hrvaško,
grad Ozalj, na Madžarsko, na Borsi,
na Sárospatak, na Regéc, na Košice
in na Turško še;
kaj tam si videla lahkó,
tam - zadnjikrat?

Si mar videla spremembe?
Nove oblastnike?
Trajne vrednote?
Ustvarjalne kulture?

V nemirnem življenju
skupni red vrednot?
Hkrati še dialog besed?
Daleč vodil te je Bog,
od gradu Ozalj do Nikomedije,
od bregov reke Kolpe
do Marmornega morja.

Daleč od tvoje domovine,
daleč od sina,
Ferencza Rákóczija II.,
daleč od madžarskega jezika
si morala umreti,
iztrošena, morda tudi srečna,
kot se spodobi za grofico,
zadnjo iz rodbine Zrínjskih,
za eno najbolj hrabrih
žená Evrope,
daleč od slik galerij,
daleč od zakladnic,
daleč od orožarn,
daleč od knjižnic,
daleč od svojih dragih,
v pregnanstvu,
osamljena v samoti
po Božji volji.

Az utolsó grófnőnek

Zrínyi Ilona grófnőnek

„A földi javak elveszhetnek – az nem nagy baj –,
de aki a becsületét elvesztette, mindenét elvesztette."

(Zrínyi Ilona fiának, II. Rákóczi Ferencnek, Pozsony, 1692. január 8.)

Mindenkitől bocsánatot kértél,
mindenkinek megbocsátottál
a virágmezei birtokodon
messzi Nikomédiában,
búcsúztatásodat várták
a keresztények, muszlimok,
katolikusok, protestánsok,
magyarok, törökök, franciák,
itáliaiak, a Márvány-tenger
végtelen és távoli partjainál.
Utoljára néztél át Horvátországra,
Ozaly várára, Magyarországra, Borsira,
Sárospatakra, Regécre, Kassára, majd
Törökországra, mit láthattál, akkor, ott
utoljára?
Láttál-e változásokat?
Hatalmi viszonyokat?
Megtartó értékeket?
Teremtő kultúrákat?

Zaklatott életedben
közös értékrendet?
Ráérző szóértést?
Messze vitt Isten Ozaly
várától Nikomédiáig,
a Kulpa folyó partjától
a Márvány-tengerig.
Messze hazádtól,
messze fiadtól,
II. Rákóczi Ferenctől,
messze a magyar nyelvtől
kellett meghalnod,
kiszolgáltatottan, talán
boldogan is, a Zrínyiek
utolsó grófnőjeként,
Európa legbátrabb
asszonyaként,
messze a képtáraktól,
messze a kincstáraktól,
messze a fegyvertáraktól,
messze a könyvtáraktól,
szeretteidtől, száműzetésben,
egyedül és magányban
Isten akarata szerint.

Hektorju Szigeta

Nikolaju Zrínjskemu, heroju mesta Szigeta

Pogrebni sprevod se tožno pomika.
Pokopališče svete Helene sprejelo bo teló Nikolaja
Zrínjskega,
heroja mesta Szigeta; množica spremlja
njegovo odsekano, krvavo, balzamirano glávo.
Po suhih poteh počasi gredó,
da ob dežju ustavijo se v mestih samó,
v čast zemeljskim ostankom visokega bána,
sicer pa človeka – Madžara.
Bil granitno je trden značaj,
kot vitez mejne utrdbe,
stal ponosno je mestu Szigetu nasproti.

Množica žalna na Pokopališče svete Helene gre,
na mir zadnji, po boju končanem.

Kdo so vsi ti, grof Nikolaj Zrínjski,
ki sloves tvoj v spominu držé?
Prihodnji rodovi, družine!
In mesta Szigeta zvesti meščani!
Madžarski narod!

Szigetnek Hectora

szigetvári hős Zrínyi Miklósnak

Vonul a gyászmenet a szigetvári hős
Zrínyi Miklós temetésére Szentilona felé,
a gyászoló tömeg követi a szigetvári hős
levágott és bebalzsamozott fejét,
száraz utakon vonulnak át, megállnak
minden útba eső városban, tisztelői lerójják
a tiszteletüket a bán földi maradványai előtt,
egy egyszerű magyar ember előtt,
egy gránitlelkű, megalkuvást nem ismerő
végvári vitéz és bán előtt, aki túlerővel
szemben állta Szigetvár sarát.

Vonul a gyászoló tömeg Szentilona felé, vonul
a végső megnyugvásra, a végső küzdelemre...

Kik viszik eszméidet, hírnevedet
szigetvári gróf Zrínyi Miklós?
Az utókor, a család! A szigetváriak!
A magyar nép!

PESMI O LJUBEZNI
VERSEK A SZERELEMRŐL ÉS A SZERETETRŐL

„Lesketá se sonce ti v očeh,
presije ves moj dan ...”
„Ragyog a nap a szemeidben,
beragyogja a napomat ...”

Ne čakaj

Ne čakaj občutkov,
teh nimam zate,
nisem občutek,
nisem občutek zate.

Ne čakaj čutnih src,
takšno srce sploh nisem,
nisem srce,
nisem srce zate.

Ne čakaj čutnih dotikov,
nisem takšen dotik.
Nisem dotik,
nisem dotik zate.

Ne čakaj name,
nisem čákanje,
nisem čákanje zate,
nisem več čakanje zate.

Ne várj

Ne várjál lángokat,
az nem vagyok neked,
nem vagyok láng,
nem vagyok láng neked.

Ne várj szíveket,
szív sem vagyok,
nem vagyok szív,
nem vagyok neked szív.

Ne várj érintést,
érintés sem vagyok,
nem vagyok érintés,
nem vagyok neked érintés.

Ne várj rám,
nem vagyok várás,
nem vagyok neked várás,
nem vagyok neked már.

Vedeti hočem

Vedeti hočem,
kaj prineslo bo
to žgoče
poletje –
srečevanja,
plamene,
prisrčna čustva,
najdévanje drug drugega,
v nebo zazrte
sončnice,
ljubke sprehode
na morskih obalah,
tokove
in življenje,
nekaj –
kar odpira ključavnice,
odpira cvetne liste
mojih cvetlic
po dolgi puščavski suši.

Rzkrivam sebe pred njo ...

Tudni akarom

Tudni akarom,
mit hoz ez a
lassan perzselődő
nyár –
találkozásokat,
lángokat,
szenvedélyt,
egymásra találást,
napba néző
napraforgókat,
tengerparti
habokat,
sodrást
és életet,
valamit –
ami kinyitja
a lakatokat,
kinyitja
a virágaim
szirmait
hosszú sivatagi
szárazság után.

Kitárulkozom előtte ...

Poletna ploha

Mordá naju ta poletna ploha
poveže skupaj,
ko gozdič ozélenel je ves,
dozorela vsa pšenica.

Mordá je hotel Bog,
dati mene tebi, pridobiti tebe,
da gozdiček naju
je sprejel v svoj čisti objem.

Mordá nekjé je pot,
ki vodi k meni, k tebi,
enega k drugemu;
in tako gozdiček
je čutil najino zbliževanje.

Mordá bo to poletje
Nama dalo moč,
ki razplamti
najino ognjišče.

Nyári zápor

Lehet, hogy ez a nyári zápor
hozott össze minket, ez a nyári
zápor, amikor zöldellt az erdő,
megérett a búza.

Lehet, hogy Isten akarta ezt,
adni neked engemet, kapni
tőled tégedet, lehet, hogy
az erdő rejtett el bennünket.

Lehet, hogy van egy út,
amely hozzám, hozzád
vezet, egymáshoz, az erdő
is érezte közeledésed.

Lehet, hogy megérleli a nyár
kettőnk erejét, a közös erőnket,
amely lángokat gyújt közös
tűzhelyünkhöz.

V lesketu

Lesketá se sonce ti v očeh,
presije ves moj dan,
še mene vso presije.

Lesketá se sonce ti v rokah,
presije moje še roké,
presije najine roké.

Lesketá na ustnicah se sonce,
presije ustnice še moje,
presije najine poljube.

Vzšlo je sonce, v tebi sije,
v meni sije, naju presije,
naju presije.

Ragyogásban

Ragyog a nap a szemeidben,
beragyogja a napomat,
engemet is beragyog.

Ragyog a nap a kezeidre,
beragyogja a kezeimet,
beragyogja a kezeinket.

Ragyog a nap az ajkadra,
beragyogja az ajkamat,
beragyogja a csókjainkat.

Feljött a nap, benned ragyog,
bennem ragyog, beragyog
bennünket, beragyog.

BIVANJSKE PESMI
LÉTVERSEK

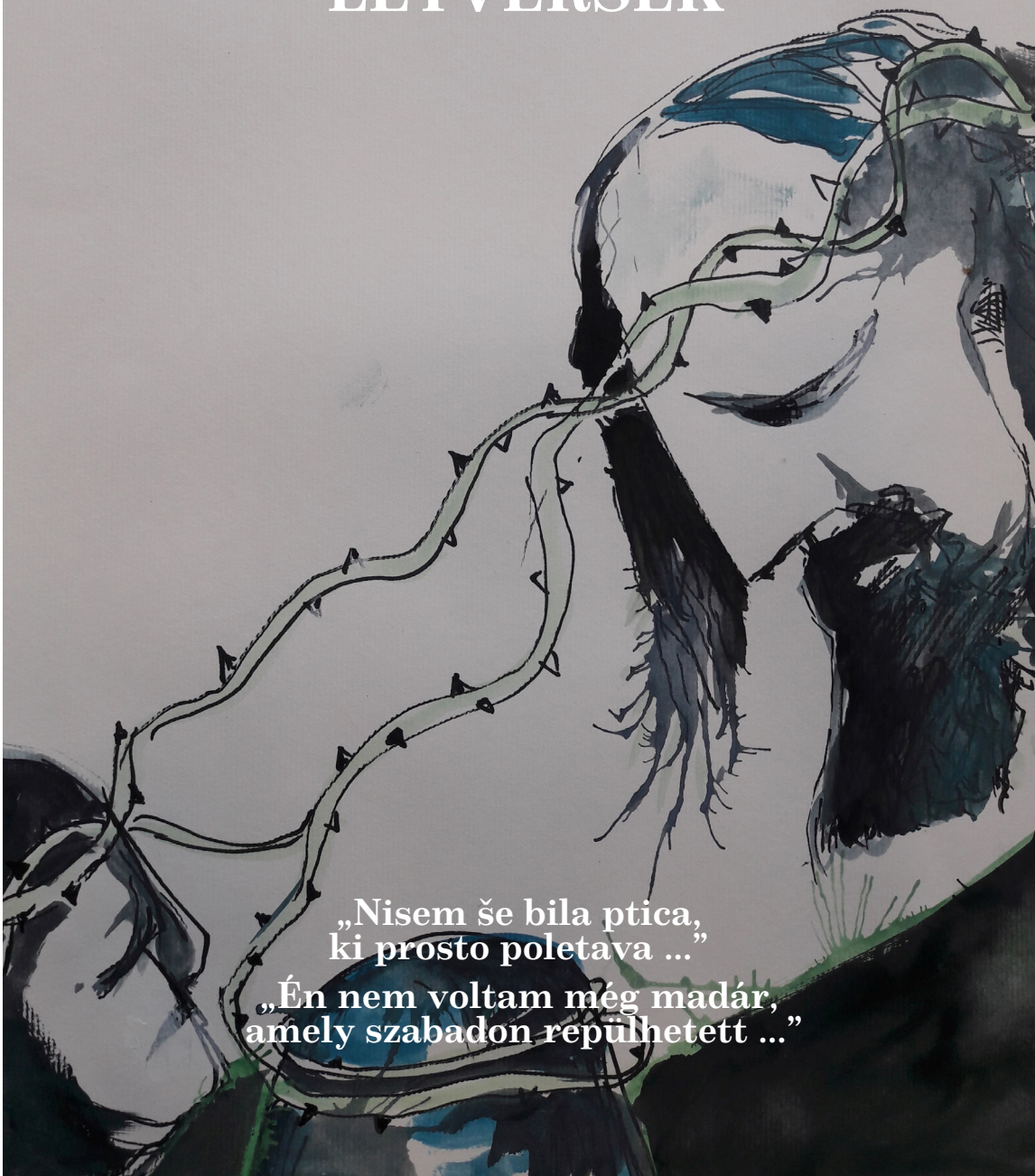

„Nisem še bila ptica,
ki prosto poletava ...”

„Én nem voltam még madár,
amely szabadon repülhetett ...”

Vancouvrska romanca

Lesketanje se k nebu slepeče povzpelo je,
tja gor, v progo letalsko nad letališčem
vancouvrskim, a za toliko le, da od
civilizacije obrežne in otokov lagunskih
se oddaljim v Tihi ocean.

Žarkov vseh sončnih le toliko je,
da v njih si okopam trudne očí.
Med kriki galebov, šumenjem vodá,
srce se sprašuje: kaj tisti je veliki KAJ,
tisti ČEMÚ, ki zanj naj živim?

Oddaljila se bom
iz Tihega oceana v smrt.
Izstopajoč iz nekoč blestečega čuda,
izstopajoč iz zelenih oaz in truda
bom odletela tja, v ónkraj neskončni.

Vancouveri románc

Lehet, hogy csak ennyi a ragyogásból,
amely vakítóan égbeszállott a vancouveri
repülőtér feletti sávban, ahogy távolodtam
el partszéli civilizált világból, lagunás
szigetektől a Csendes-óceánba.

Lehet, hogy csak ennyi a napsugárból,
amelyben fürdetem szemeim
a sirályok sóhajában, a víz morajába,
repülőgépem kattogása, szívem csattogása,
mifelé tartok, mifelé élek én?

Lehet, hogy így távolodok el majd
a Csendes-óceánból a halálba,
egyszeri ragyogással, kilépve
a zöld oázisokból, kilépve,
s átrepülve odaátra.

Viteški junak

Sinu Davidu

Sinjina tvojih očí, kot da morje
Jadrána proti meni valove valí.
Tvoj nasmeh kot sončno vreme pomladno,
ki pozlatí razcvetele cvetice
in utiša pikapolonice.

Kralja Davida stolp
in njegove palače, srebrne, zlate,
njih labirint me vodi
v édenski vrt.
Poletje. Pripeke zoríle pšenično so klasje.
Takrat sem te rodila.
Vodne vile spustile so se na Mure
rečne rokave in zatrepetalo je šášje.

V sinjini tvojih očí
se kazal že takrat je vitez,
v spremstvu vil na konju je dirjal
visoko nad šumenjem kapčanskih gozdov.

A dalia

Dávid fiamnak

Szemed kéksége, mint az Adriai-tenger
hullámai, hömpölyög felém, mosolyod,
mint a tavaszi napsütés, amely bearanyozza
a kinyílt virágokat, és elcsendesíti
a katicabogarakat.

Dávid király tornya, ezüstből
és aranyból épült palotái,
megannyi labirintusa vezet
az Édenkertbe.

Nyár volt, búzaszemeket érlelő
kánikula, amikor megszültelek,
tündérek szálltak le a Mura
holt ágaira, megrezzent a sás.

Szemed kékségében benne volt
egy dalia, aki táltos lován
száguldott tündérek kíséretében
a harmatos kapcai erdők felett.

Raztegnjen čas

Ko skozi okno pogledam
in stopim na travnik pomladni,
v naročju marjetic, makov rdečih
ustavi se čas.

Ko stopim v šotor
pomladnih gozdov zelenečih,
čuj, mati, kot da sem spet v zibki,
in v tvojem objemu ustavi se čas.

Ko prikuka zvonček
iz suhega listja,
prisije še žarek in mi na dlani
kot pikapolonica tiho zaspi.

Kitáguló idő

Ahogy kinézek az ablakon,
s kilépek a tavaszi rétre
a margaréták és a pipacsok
ölelésébe, megáll az idő.

Ahogy kilépek a tavaszi
erdők lombsátrába,
visszaringat az anyaöl,
az ölelésedben megáll az idő.

Ahogy kibújik a hóvirág
az avarból, és megérinti
a fény, elalszik a tenyeremen,
mint apró katicabogár.

Štrki se vrnejo

Evgenu Caru, gledališkemu igralcu

Spet vrnejo naši dragi se štrki,
a nas, nas ne bo več tukaj.
Vsa rosna prekmurska stala bo zemlja,
zemlja orátja.
Kmetje vsi skupaj z velikim UPAJ
zasejáli jo bodo, to našo mater;
da v izobilju obrodila bi,
s potokom solz namakajo brazde.

Takrat ne bomo več tu,
onstran sinjih oblakov
ostane v spominih ta zemlja.
SVETLOBA žarnih luči
išče si pot do Prekmurja,
k sveti deželici naši.
Na pol poti, na pol poti,
na póti našega, le do polovice
preživetega življenja
nazaj k SVETLOBI
žarnih luči.

A gólyák visszatérnek

Evgen Car színésznek

A gólyák is visszatérnek,
de mi már nem leszünk itt,
harmatos lesz a muravidéki
szántóföld, a földművesek
újra bevetik a kemény
anyaföldet, hogy teremjen,
s harmatos könnyiekkel
áztatják be barázdáikat.

Akkor már nem leszünk itt,
a kék felhőkön túl már
csak az emlékezetünkben
marad meg e föld, a fény
majd átszűrődik rajta,
keresi az útját Muravidék
felé, a mi szent földünk
felé, félúton, félúton,
a mi félig leélt életünk
útján, átutazóban,
a mi fényünk felé.

TA SEDMA – jaz sama

V spomin Józsefu Attili ob njegovi pesmi variacij

Na svetu tem ne morem stalno biti,
čeprav sedemkrat rodila bi me mati!
Enkrat v bolnišnici rojena,
enkrat v krstu, v Jezusovi smrti prerojena,
enkrat znašla na ornici se izdatni,
enkrat v ilovnati zemlji blatni,
enkrat v koči temni se, leseni,
nato v veveric votlini mračni.
Jokala tuleč sem, grozna drama!
Vendar SEDMA ta, ostala sem jaz – sama.

Sovrag je marsikak pred mano stal,
eden pod imenom lažnim se je klicat' dal,
eden poljubno stvar mi v dar ponudil,
kot da sam jo je izumil,
ko kulturo je z denarjem kupil.
Eden, ki vedé izdal je srčiko stvari,
nato pa jo hinavsko branil.
Eden le molčal je
in počasi med sokrivci hodil,
da kot SEDMI prostor zase bi priboril.

Med ljubimi sem šestimi
na sedmega čakala.
Eden, ki mi poljub zastonj je dal,

eden, ki je ženske za nos vodil,
eden, ki v upu je čakal na moj DA,
eden, ki udaril ga je Bog,
eden prosil za srcé je moje.
Kot muhe brenčeče so zrli name,
jaz pa SEDMEMU nevesta
ostala sem vsa zvesta.

Če pesnikujem, ne mislim na predujem.
Naj verz moj mnogim bo v pouk.
Eden, ki gleda name, me spodbuja,
eden kot beraček se mi laska,
eden, ki mu le denar je vse,
eden, ki usoda ga pustila je.
Bodi pesnik in junak kot slavni Zrinski,
a SEDMI, SEDMI pa –
samo TI bodi!

Če vse takó se je godilo,
kot človek vsak
daj, spustiti se v gomilo.
Pod nagrobnikom svetá počij!
Vendar ta SEDMI, SEDMI
bodi ti!

A HETEDIK én magam

József Attila emlékére, variációk versére

E világon nem üthettem tanyát,
hétszer sem szülhetett meg az anyám!
Egyszer szült meg a kórházban,
egyszer Jézus kereszthalálában,
egyszer szántó termőföldön,
egyszer egyedül a sáros földön,
egyszer a sötét faházban,
majd a mókusok odujában.
Fölsírtam és bömböltem én,
de a hetediknek egyedül maradtam én!

Ellenség elémbe, ha állt,
kinevetett és lekiabált,
egy, aki álruhában
könyvet adott, egy,
aki pénzért kultúrát
kapott, egy, aki tudta,
hol a lényeg, elárulva
bőgve védett, egy, aki csak
hallgatott, s a cinkosok közt ballagott –
a hetedik helyért bandukolt.

Szerető után, ha jártam,
hat közül hetedikre vártam,
egy, ki csókot adott ingyen,

egy, ki hitegetett minden szinten,
egy, akit én is megigéztem,
egy, akit megvert az Isten,
egy, aki szívemet mégis kérte –
dongtak körül, mint a húst
a légy, a hetediknek
megmaradtam egyedül én.

Ha költenék, de nincs rá költség,
az én versemet többen költsék,
egy, aki rám tekint, s bíztat,
egy, aki mellém szegődött
koldusfiúnak, egy, aki megéri
a pénzét, egy, akit elhagyott a végzet –
Zrínyi Miklós költő és vitéz
légy, de a hetedik te magad
légy!

S ha mindez meg volt írva,
mégis egy emberként
szállj a sírba!
A világ sírköve alatt légy!
De a hetedik mégis te
magad légy!

L´enfant

Ostaja le to,
kar hoče živeti:
lisički dve sredi
mrzlega gozda,
čreda konj v vroči preriji,
medvedka dva v grmovju,
orumeneli listi
v jesenskem sončnem žarku,
smreke na bregu jezer,
rdečkast mak
med klasjem,
mesečina ponoči,
sinica modrih kril
na ivnatih vejah,
lokvanj na vodni
gladini, osamljene
cedre vzdolž ceste.

Ostalo bo le to,
kar večno temó preživi,
naj ostane le to,
kar brezčasna lepota krasi.

Naslov izvirnika: L´enfant (otrok – op. J.S.)

L'enfant

Csak az marad meg,
ami még élni akar,
a két kis róka a hűvös
erdő mélyén, lovak
csordája a forró prérin,
két kis medve a bokrok
közt, sárguló falevelek
az őszi napsugárban,
a fenyőfák a mély
tavak szélén, a piros
pipacs a zöldellő
kalászok közt, holdfény
az éjszakában, a kéktollú
cinegemadár a zúzmarás
ágon, a tavirózsa a víz
felszínén, magányos
cédrusok az út mentén.

Csak az marad meg,
ami túléli az örökös
sötétséget, csak az
maradjon meg, aminek
a szépsége örökkévaló.

Nisem še bila ptica

Nisem bila še ptica,
ki prosto poletava
na planotah visokih,
bila pa sem že srnica,
z nogicami in rokicami
zvezana sredi trnov bodičastih.

Nisem bila še kraljica,
z lasmi prezlatimi,
bajno, vilinsko navdihnjenih
pravljic, pripovedujoča
na jezerih hladnih,
a oblastneži že kot s podložnico
ravnali so z mano ob svojih
tronih izpraznjenih.

Nisem bila še
pravi prevratnik,
ki pade na barikadah,
bilá pa sem že molčečnež,
poraženec, ki se umakne nazaj,
utrujen, pobit bojevnik.

Én nem voltam még

Én nem voltam még madár,
amely szabadon repülhetett
a fennsíkok felett, de
voltam már gúzsba kötött
őzike, amely megakadt a
tövises bokrok között.

Én nem voltam még
aranyhajú királylány,
amely tündérmeséket mesélt
volna hűvös tavak felett,
de alattvalóként kezeltek
dölyfös uralkodók
üres trónjaiknál.

Én nem voltam még
igazi forradalmár,
aki elesik a barikádokon,
de voltam már hallgatag,
visszahúzódó, vesztes,
fáradt, lekezelt harcos.

Samota

Pada dež,
pada, zame pada,
v ostrem kotu pada,
tolče mi po oknu,
zapira mi vrata,
tudi mene zapré,
pada, pada, pada,
zapré me, dež pada,
pada, naj pada,
pada, pada, pada,
na samotno okno
mi pada ...

Magány

Hull ez az eső,
hull, nekem hull,
szögesen hull,
veri ablakom,
bezárja ajtóim,
engemet is bezár,
hull, hull, hull,
bezár, hull az eső,
hull, csak hull,
hull, hull, hull
a magányos
ablakomra hull.

Nekoč

Nekoč se vse vrne nazaj
na svoj kraj,
kot ozvezdja
na oboku nebesnem,
kot igrišča
mojega otroštva,
kot v Budimpešti
utripajoča razsvetljava,
kot cvetice usihajoče
sredi travnika,
nekoč se vse
vrne nazaj -
in to v mene.

Egyszer

Egyszer majd minden
a helyére kerül,
mint a csillagok
járása az égbolton,
mint a gyermekkorom
játszóterei,
mint a pislákoló utcai
világítás Budapesten,
mint a vadvirágok
a rét közepén,
egyszer minden
a helyére kerül végre,
bennem.

Resnica

Pogoltniti je mogoče vse,
kar pogoltnejo reke,
in v svojem toku prebavijo,
uničijo vulkani, požari,
v svojih breznih prostranih,
razdró potresi v gorah,
preplavijo povodnji, cunami.

Zaman nasipi, ovire,
zaman brizgalne gasilcev,
zaman teža sile tektonske,
- resnice pogoltniti pa – možno ni in ni ...

Az igazság

Mindent le lehet nyelni,
amit lenyelnek a folyók,
folyásuk sodrásában emésztenek meg,
pusztítanak el tűzhányók és tűzvészek
a fészkeikben, amit ledöntenek
a földrengések a hegyekben,
amit elöntenek az árvizek, cunamik.

Hiába a gátak, torlaszok,
hiába a tűzoltók fecskendői,
hiába a tektonikus mozgás súlya –
az igazságot nem lehet lenyelni!

ŽIVLJENJE JE VEČNA UGANKA

(Razmišljanje o pesmih Judit Zágorec-Csuka iz zbirke Enigma)

Tokrat se nam Judit Zágorec-Csuka – pesnica, pisateljica in publicistka – predstavlja z izborom pesmi, objavljenih v nekaj njenih prejšnjih pesniških zbirkah ((Pregnana iz raja, V puščavskem vetru, V ognjenem kresu, V sebi zate itd.), vendar nova pesniška zbirka vsebuje še tudi njene nove, do sedaj neobjavljene pesmi. Pesmi je prevedel dr. Jože Smej, ugleden upokojeni duhovnik, škof, raziskovalec kulturne in slovstvene zgodovine Prekmurja, tudi sam pesnik in dober poznavalec madžarščine.

Bralec se bo gotovo vprašal, zakaj naslov Enigma/ Uganka. Odgovor se ne ponuja kar na prvo žogo. Pesmi, ki jih je avtorica izbrala za tokratno objavo, so večplastne, nekatere začinjene s simboli in svetopisemskimi prilikami, tako je treba marsikatero večkrat pozorno prebrati, da izluščiš iz nje sporočilo. Da najdeš uganko in jo skušaš dešifrirati s svojim razumevanjem vsebine, ki ni nujno identično avtoričinemu. Značilnost sodobne poezije je pač tudi to, da ima bralec možnost interpretirati pesniško vsebino po svoji logiki, saj so pesmi pogosto le skupek/niz podob ali nenavadnih besednih zvez, ki imajo lahko zelo raznolike pomene.

Zbirka je deljena v štiri cikle: Pesmi Bogu, Pesmi o Zrinjskih, Pesmi o ljubezni in Bivanjske pesmi. V pesmih, naslovljenih na Boga, slutimo pesničino razpetost med zemeljskim in

onostranskim. Verjame, da je lahko vsak – tudi tisti iz koče, s slamo krite – deležen nebes, a preden bi jo zamikala nebesa, si želi tu na zemlji vzgojiti otroke v ogretih jaslicah. Ko stopa neskončnemu horizontu naproti, tava po neznanih lovskih poljanah za svojimi cilji in hrepenenjem kot človek, ki ima velike načrte in hodi skozi življenje s široko odprtimi očmi, z razprtimi perutmi – in greh bi bil, če bi mu jih kdo polomil ali pristrigel! Sprašuje se, kje naj išče Boga. Uganka torej: a naj ga išče v nebeškem kraljestvu ali morda tam, kjer se na široko odpre horizont duš in src ali morda tam, kjer svetloba zamenja
temo ... Večna vprašanja, večna uganka človeštva. V pesmi Enigma sprašuje Gospoda, zakaj je odšel tako neopazen, nemočen in osamljen. Čigava krivda je to? Vsakega posameznika in vsega človeštva? Mea culpa? Cikel skleneta nežni lirski pesmi Moja božičnica in Zadnja pesem, v katerih se sprašuje o odpuščanju in o zadnjem trenutku, ko se človek loči od vsega tuzemskega in prestopi v čudovito presenečenje.

Zanimiv je cikel štirih lirsko-epskih pesmi, posvečen ugledni madžarsko-hrvaški plemiški družini Zrínjskih (17. stoletje). Zrínjski so že od nekdaj predmet avtoričinega zanimanja in raziskovanja. V zbirki študij Po sledeh Zrinjskih je moč najti številne zanimive podrobnosti o življenju, delovanju in zgodovinski vlogi ter kulturnem udejstvovanju članov družine in njihovih precej tragičnih usodah. Dve pesmi (Pot v Čakovec in Hektorju Szigeta) sta posvečeni Nikolaju Zrínjskemu. Prva pesem (Pot v Čakovec) je uvodno besedilo v knjigi Po sledeh Zrínjskih; posvečena je Nikolaju

Zrínjskemu, hrvaškemu banu, uglednemu vojskovodji, politiku in pesniku, ki so ga po nalogu dunajskega dvora leta 1664 zahrbtno umorili med lovom v Gornjem Kuršancu pri Čakovcu. Baladno vzdušje se vleče od prvega do zadnjega verza. Pogrebni sprevod v pesnitvi Hektorju Szigeta je slikovita, ostra obsodba političnih spletk in razmer v tedanji Evropi. Avtorica ugotavlja, da pa sledi ostanejo, zgodovina ostane, enako kot zavedanje o pomenu miselnih velikanov med ljudmi. Druga pesem iz cikla je posvečena Nikolajevemu bratu Petru, čigar usoda ni nič manj bridka – 1671. je bil kot tarča političnih spletk umorjen v Dunajskem Novem mestu. Pesem Zadnji grofici pa je naslovljena Petrovi hčeri Iloni/Heleni Zrínjski, tragični plemkinji, za katero so rekli, da je najpogumnejša ženska v Evropi. Zaradi kljubovanja oblastnikom je bila preganjana, ločili so jo od otrok, umrla je v tujini, V Nikomediji, kot pravi avtorica: » ... daleč od svojih dragih, / v pregnanstvu, / osamljena v samoti / po Božji volji.« Zgodovinsko obarvane balade sledijo resničnim dogodkom, obsojajo politiko krvavih nožev, izdajstvo, namigujejo pa tudi na razmere danes: » ... zgodovina zaplula je v druge vode; / nam, Madžarom ob meji, / čas zaušnice deli in namesto / plohe krogel tujcem klanjamo se.«

Cikel ljubezenskih pesmi obsega le štiri prisrčne, lahkotne lirske pesmi, polne vedrine, upanja in hrepenenja po bližini drugega. Prva (Ne čakaj) je tudi prva od treh, grajenih v tradicionalni kitični obliki. Izpoje zavračanje moškega, ki ženski ni (več) po godu. Dopoveduje mu, da ni občutek zanj, ne srce, ki bi bílo zanj, ni dotik in ne čakanje nanj. Le

besedica »več« v zadnjem verzu opozori, da je med njima nekoč vendarle nekaj bilo, a to čustvo se je izpelo. Pesem Vedeti hočem je hrepenenje po prisrčnih čustvih, ki si jih avtorica zaželi po dolgi puščavski (čustveni) suši. Podobno hrepenenje zaslutimo iz pesmi Poletna ploha. Zeleneč gozdiček je lahko simbol skupnega gnezda, v katerem bi poletje utegnilo razplamteti njuno skupno ognjišče. V zadnji iz cikla (V lesketu) pa je sonce tisti element, ki lahko ljubečo dvojico presije in združi. Štiri ljubezenske torej, v katerih pa besede LJUBEZEN ne preberemo nikjer, so nekako najbolj optimistično poglavje zbirke.

Sklop 10 Bivanjskih pesmi je avtorica podnaslovila z verzom »Nisem še bila ptica, ki prosto poletava ...« Uganka? Gre za željo po neomejeni svobodi (duha in telesa)? Kaj je tisto, zaradi česa naj človek živi, za kaj naj si prizadeva, k čemu naj usmeri svoje moči ? Je odgovor polet iz civilizacije v samoto ali beg v naravo, proč od ljudi? Ali umik v domišljijo, v svetove, kjer je vse mogoče, kjer se izpolnijo sleherne sanje? Iz nekaterih pesmi tega cikla veje pesničino razočaranje, morda celo resignacija: » ... Oddaljil(a) se bom / iz Tihega oceana v smrt ... odletel(a) tja, v onkraj večni.« » ... bila pa sem že molčečnež, / poraženec, ki se umakne nazaj, / utrujen, pobit bojevnik.« Vsak od nas prehodi pot, postlano tako z vzponi kot s padci, a ni jih veliko, ki bi v trenutkih zamaknjenosti iskali resnico o življenju in smrti, o tem, kaj je onkraj smrti, o Bogu, neskončnosti ... Preveč hitimo, ne utegnemo postati in premisliti, prestaviti kažipota in najti stopinje do sebe, še manj do drugih. Zanimiva je pesem Viteški junak,

posvečena avtoričinemu sinu. Čustva ponosne matere, ki vidi v sinjini sinovih oči, v njegovem nasmehu in drži viteza, ki v spremstvu vil dirja visoko nad šumečimi kapčanskimi gozdovi.
V ciklu najdemo tudi pesem Štrki se vrnejo, posvečeno gledališkemu igralcu Evgenu Caru in pesem Ta sedma – jaz sama, v spomin Józsefu Attili. Gre za izpoved sedemkrat rojene, sedemkrat prevarane od hinavcev in lažnivcev, s sedmimi ljubimi obdane ženske, ki si želi, da bi bil izbranec pesnik in junak kot vitez Zrínjski, da bi bil njen sedmi in zadnji, a samosvoj, takšen, kakršen je v resnici. Zadnja pesem v zbirki je Resnica. Pesnica sklene svoja razmišljanja z besedami: » ... resnice pogoltniti pa možno ni in ni ...«

Kakor so pesmi iz pričujoče zbirke raznolike, imajo vendar skupno srčiko: življenje je samotna pot skozi puščave, a marsikatero prepreko laže premagaš z ljubeznijo, pokončno držo, ponosno dvignjeno glavo in oborožen z resnico, ki je ni moč zatreti. Če si tak človek, je verjetnost, da te čaka onstran smrti čudovito presenečenje, zelo velika ...

Olga Paušič

AZ ÉLET ÖRÖKÖS REJTÉLY

(Gondolatok Zágorec-Csuka Judit Enigma című verseskötetéről)

Ezúttal Zágorec-Csuka Judit – költő, író és publicista – válogatott versei kerülnek bemutatásra, amelyek már megjelentek a megelőző verseskötetteiben (Kiűzve az Édenből, Sivatagi szélben, Örömtűzben, Benned neki). De új verseket is közöl, amelyeket dr. Smej Jožef nyugalmazott püspök, teológus, a muravidéki kultúra és irodalom kutatója, költő és a magyar nyelvet jól ismerő műfordító ültett át szlovén nyelvre.

Az olvasó valószínűleg megkérdezi, hogy miért Enigma (Rejtély) a verseskötet címe. A választ nem lehet az első nekifutásra megadni. A kötetbe került versek többrétegűek: egyesek közülük szimbólumokat is rejtenek magukban, és bibliai motívumokkal is élnek. Ezért ezeket többször el kell olvasni ahhoz, hogy kihozzuk belőlük a mélyebb mondanivalót. Hogy megtaláljuk a rejtélyt, amelyet meg kell oldani saját olvasatunk alapján, és amely megoldás nem kell hogy ugyanaz legyen, mint a költőé. A kortárs költészet jellegzetes vonásához tartozik az is, hogy az olvasónak lehetősége van a saját olvasata szerint értelmezni a verset, amely számos leírást vagy szokatlan szókapcsolatot köt össze, amelyek különböző jelentéseket hordoznak.

A verseskötet négy ciklusra van felosztva, a következő címekkel: Versek Istennek, Zrínyi-versek, Versek a szerelemről és a szeretetről, végül a Létversek. Az Istennek írt versekben érezhető az a kettősség, amely a földi és a transzcendens világ között feszül. A szerző hisz abban, hogy mindenki – még a szalmával

fedett kunyhóból is – eljuthat a mennyországig, de mielőtt elérné azt, még fel kell nevelnie családi melegségben a gyermekeit. Amikor a végtelen horizont felé halad, bolyong az ismeretlen vadászmezőkön. Mindezt céllal és vágyakozva teszi, hiszen ember, akinek nagy tervei vannak. Ezért nyitott szemmel és széttárt szárnyakkal halad keresztül a világon – bűn volna, ha ezt valaki megakadályozná, vagy megnyirbálná a szárnyait! Kérdezi, hogy hol keresse az Istent. A rejtély lényege: keresse a transzcendenciában, a mennyek országában, vagy ott, ahol szélesen kinyílik a lélek és a szív horizontja. Vagy ott, ahol a világosság felváltja a sötétséget... Örökös kérdések, az emberiség örökös rejtélye. Az Enigma című versében a költő megkérdezi, hogy az Isten miért távozott el olyan észrevétlenül, erőtlenül és magányosan. Ki a bűnös mindezért? Az egyén vagy az emberiség? Mea culpa? Ezt a ciklust két lírai verssel zárja. A Karácsonyra és Az utolsó vers a megbocsátásról, az utolsó percek megéléséről szól, amikor az ember elválik a földi létezéstől, és átlép a meglepetésszerű csodálatba.

Érdekes ciklus a következő, amely lírikus-epikus versekből áll, és amelyet a híres, 17. századi magyar–horvát Zrínyi család tagjainak ajánl a szerző. A Zrínyi-témakör mint írónak-alkotónak már régóta a kutatási területébe tartozik. A Zrínyiek nyomában címmel 2003-ban megjelent tanulmánykötetében is számos tényt közölt a Zrínyi dinasztia tagjainak az életéről, a Zrínyiek történelmi és kulturális jelentőségéről, de figyelmet fordított a tragikus végzetükre is. Egy-egy verset ajánl Zrínyi Miklós költőnek, illetve dédapjának. A Csáktornyára vezető út című vers A Zrínyiek nyomában című tanulmánykötet kezdő ajánlása is egyben, amely a horvát bánnak, hadvezérnek, politikusnak

és költőnek állít emléket, aki 1664-ben tragikus körülmények közt hunyt el a Csáktornyához közeli kuršaneci erdőben ért sérülései következtében. Egyes felvetések szerint a császári udvar bérgyilkosa által. A balladai hangnem a vers kezdetétől a végéig érezhető. Ez a hangulat folytatódik a következő versekben is, és szinte mindegyikben jelen van. A Szigetnek Hectora című műben vizuálisan is érezhető az a gyászmenet, amely egyben éles bírálata is annak a kornak és azoknak az európai viszonyoknak, amelyben, illetve amelyek között a Zrínyiek éltek. A szerző megállapítja, hogy a Zrínyiek nyoma maradandó, és a történelem is maradandó értékeket mutat fel velük kapcsolatosan. Ez jellemző mindazokra a történelmi személyiségekre, akik a Zrínyiekhez hasonlóan sok áldozatot hoztak saját nemzetükért. A ciklus második versét Zrínyi Miklós költő és hadvezér öccsének, Zrínyi Péternek ajánlja, akit 1671-ben szintén tragikus körülmények közt, összeesküvéssel vádolva fejeztek le Bécsújhelyen. Az utolsó grófnőnek című verset Zrínyi Péter leányának, Zrínyi Ilonának szenteli, akinek szintén tragikus sors jutott. Őt Európa legbátrabb asszonyának tartják a magyar történelemben, hiszen a császári hatalom konok képviselői üldözték és elválasztották gyermekeitől. Száműzetésben hunyt el Nikomédiában, ahogy írja a költő: „messze a (...) / szeretteidtől, száműzetésben, / egyedül és magányban / Isten akarata szerint." A történelmi tényeket felelevenítő balladák megtörtént eseményekre utalnak, elítélik a vérengzést, az árulást, de célozhatnak a mai helyzetre is: „a történelem más vizekre evezett, széthullunk, / mi magyarok a végeken, az idő csap arcul, / s a határsávok, golyózápor helyett / az idegeneknek hódoló valóság." (Csáktornyára vezető út)

A szerelem és a szeretet témájú ciklus négy kedves, könnyed szerelmes verset tartalmaz teli életörömmel, reménységgel és

vágyakozással a másik nemhez való vonzódás légkörében. Az első vers (Ne várj), amely hagyományos versformában íródott, arról szól, hogy a nő elutasítja a férfit, aki már nem tud a nőnek a kedvében járni. Arra utal, hogy már megszűnt benne a vágy iránta, nem dobog érte a szíve, nem kívánja az érintését, és már nem vár rá. A „már" szó az utolsó versszakban elárulja, hogy véget ért ez a kapcsolat, vagyis „nem vagyok neked már" valaki, annak ellenére, hogy valamikor volt köztük valami, de ennek az érzése már elmúlt. A Tudni akarom című vers kellemes érzésekre utal, hiszen a költő hosszú sivatagi-érzelmi hiányérzete után újra feléled. Hasonló vágyak bukkannak fel a Nyári zápor című versben is. A zöldellő erdő a közös szerelmi tűzhely megélésére utalhat. A ciklus utolsó versében, a Ragyogásban a Nap az az elem, amely beragyogja a szerelmespárt, és össze is köti őket. A négy szerelmes verseben egyszer sem fordul elő a SZERELEM szó, mégis ezek a versek a legderűsebbek a kötetben.

A Létversek ciklus 10 verset tartalmaz, alcíme: Én nem voltam még madár, amely szabadon repülhetett... Rejtély? A korlátlan szabadság megéléséről volna szó, testben és lélekben? Mégis, mi volna az, ami miatt az embernek érdemes élnie, amire törekszik, s ez milyen irányba tereli az erejét? A válasz az volna, hogy ki kell lépni a civilizációból, és magányba kell vonulni, a természet felé kell fordulni, távol az emberektől? Vagy elrejtőzni a képzelet világába, azokba a világokba, ahol minden lehetséges, ahol megvalósulhatnak az álmok? A ciklus néhány verséből kiolvasható a csalódás és a rezignáció érzése is: „...így távolodok el majd / a Csendes-óceánból a halálba..." (Vancouveri románc), „de voltam már hallgatag, / visszahúzódó, vesztes, / fáradt, lekezelt harcos." (Én nem voltam még...) Mindenki közülünk bejár egy

utat, amely sikerekkel és bukásokkal van teli, de nem olyan sok helyzet van az életünkben, amikor a visszavonulás folyamatában keresnénk az igazságot, amely az életünkre és a halálunkra vonatkozik. Arra, hogy mi létezik a halálon túl, mi a lényege Istennek, az örökkévalóságnak... Rohanunk, nem tudunk megállni és elgondolkozni, nehezen tudjuk megtalálni a megfelelő jelzőtáblákat, amelyek elvezetnek önmagunkhoz és másokhoz is. Érdekes vers A dalia című is, amelyet a költő saját fiának ajánlott. Tele van büszke anyai érzésekkel, amikor a fia kék szemében, tartásában, mosolyában meglátja azt a daliát, aki a versében tündérek kíséretében száguldott a harmatos kapcai erdők felett. Ebben a ciklusban találjuk még A gólyák is visszatérnek című verset, amelyet Cár Jenő színésznek ajánlott a szerző, valamint A hetedik én magam címűt, amelyet pedig József Attila emlékére írt. A versben sokszorosan kimondja s megerősíti a születés, a hazug emberek álnoksága, a szeretők szeszélyesége fogalmakat, végül példának hozza fel Zrínyi Miklós költő és hadvezér nevét. A ciklus utolsó verse Az igazság, amelyben a szerző kifejezi ezzel kapcsolatos gondolatait, amit azért szükséges elmondani, mert: „az igazságot nem lehet lenyelni!", hiszen fontos, hogy kimondjuk.

Annak ellenére, hogy a versek az említett verseskötetből tematikailag eléggé különbözőek, de mégis tartalmaznak valami közöset: az élet egy magányos út a sivatagon át, de könnyebben vehetőek az akadályok, ha ezt szeretettel teszed, egyenes testtartással, büszkén felemelt fejjel és felfegyverkezve az igazsággal, amelyet nem lehet elnyomni. Ha ilyen ember vagy, akkor a halálon túli világban csak csodálatos megelepetések várnak, ezek nagyon nagy meglepetéseknek ígérkeznek ...

Paušič Olga

KAZALO

Pesmi Bogu

Neznane lovske poljane 4
Jezusu 6
V puščavskem vetru 8
Marija, glorija 10
Kje si, Gospod? 12
Enigma 14
Moja božičnica 16
Zadnja pesem 18

Pesmi o Zrínjskih

Pot v Čakovec 22
Epilog 24
Zadnji grofici 28
Hektorju Szigeta 32

Pesmi o ljubezni

Ne čakaj 36
Vedeti hočem 38
Poletna ploha 40
V lesketu 42

Bivanjske pesmi

Vancouvrska romanca 46
Viteški junak 48
Raztegnjen čas 50
Štrki se vrnejo 52
TA SEDMA – jaz sama 54
L'enfant 58
Nisem še bila ptica 60
Samota 62
Nekoč 64
Resnica 66

Spremna beseda – Olga Paušič

TARTALOM

Versek Istennek

Ismeretlen vadászmezők 5
Jézusnak 7
Sivatagi szélben 9
Mária, glória 11
Hol vagy, Istenem? 13
Enigma 15
Karácsonyra 17
Az utolsó vers 19

Zrínyi-versek

Csáktornyára vezető út 23
Epilógus 26
Az utolsó grófnőnek 30
Szigetnek Hectora 33

Versek a szerelemről és a szeretetről

Ne várj 37
Tudni akarom 39
Nyári zápor 41
Ragyogásban 43

Létversek

Vancouveri románc 47
A dalia 49
Kitáguló idő 51
A gólyák visszatérnek 53
A HETEDIK én magam 56
L'enfant 59
Én nem voltam még... 61
Magány 63
Egyszer 65
Az igazság 67

Utószó – Olga Paušič

Judit Zágorec-Csuka
Zágorec-Csuka Judit

ENIGMA

izbrane pesmi
válogatott versek

Prevedel
Fordította
Jožef Smej

Naslovnica, ilustracije
Borító, illusztrációk
Zlatko Kraljić

Spremna beseda in lektura v slovenskem jeziku
Utószó és szlovén nyelvi lektor
Olga Paušič

Lektura v madžarskem jeziku
Magyar nyelvi lektor
Ruda Gábor

Grafično oblikovanje
Grafikai tervező
Solarič Doris

Izid knjige je podprla
A kiadványt támogatta
Župnija Lendava - Plébánia Lendva

Izdajatelj
Kiadó
Zavod za kulturo madžarske narodnosti
Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet

Tisk
Nyomda
digifot.

Lendava 2018
2018 Lendva